

**Виступ Президента України В.А. Ющенко
на Всеукраїнських зборах представників місцевого самоврядування**

Глибокоповажні присутні! Глибокоповажне панство!

Я з різним настроєм слідкував сьогодні за дебатами, і слідкував, як вони скочувалися до проблеми влади: як її обирати. [...].

Давайте сьогодні ми свій інтелект присвяtimo цьому питанню: проблемі державного управління України.

Перед тим я хотів би зробити невеличкий історичний нарис. Я пам'ятаю, як в 90-91-му роках я був багато разів свідками того, «куди стріють мост?» Яку систему ви замовляєте? Що «стріють»? Скажіть, куди, і я буду «стріють».

Я пригадую, як моя країна 14 разів, на пропозиції присутніх тут, – не треба цього забувати – робила лібералізацію цін. Бо тоді був такий політичний гуманізм. Литва чомусь зробила [лібералізацію] двічі. Естонія чомусь зробила двічі. Але, правда, з 91 року в них приріст валового продукту. А ми до нього «вилізли» лише в 2000 році.

Можливо, єдина країна з бувшого Радянського Союзу, яка без лібералізації цін проводила приватизацію, – це Україна. Хай хтось підніме руку і скаже: «Я бачу в цьому логіку». Яку логіку ми бачимо, друзі?

Ми бачили політичне боягузтво постійно. Нам чогось поміркованого треба було. Ми кинули на десять років свою націю в травлю на коліна. Як вінець панування влади за десять років ми маємо найменшу пенсію, найменшу зарплату, найменшу будь-яку гуманітарну допомогу.

Так я і закликаю вас друзі: може, досить сидіти в окопах! Ви розумієте, що дія, як правило, винагороджується?

Думаю, дві третини людей з Майдану сюди прийшли. Як ви дивилися людям тим в очі на Майдані? Що ви їм говорили? Україна потребує змін. Якщо ми говорили про систему управління, що ми говорили? Децентралізувати владу.

Благали нас, вмовляли, стояли на колінах – децентралізуйте владу. Який приток фінансів ще треба сконцентрувати на Києві, я маю на увазі як столицю України, щоб ми наситилися цією централізацією влади? Нас умовляли – децентралізуйте фінанси, децентралізуйте повноваження.

Тут іде проблема управління державою: чи ми йдемо далі тією дорогою, яка привела попередню владу до банкрутства? Я вас запевняю, якщо ця влада піде дорогою попереднього режиму, її чекають ті самі «компліменти» від нації, які були висловлені в листопаді минулого року Кучмі і його режиму. Вибору, друзі, немає.

Тепер дозвольте, я перелічу деякі обставини, які, можливо, приведуть нас до питання, які ми задали по суті. Я з різних галузей спробую зібрати приклади, щоб потім вийти на мотивації, чому ми повинні сьогодні рухатися. Почнемо з бюджетної сфери.

Ми живемо в країні, де в центрального бюджету до 114 тисяч рахунків. Не забудьте цю цифру: 114 тисяч.

Останні три роки ми живемо в країні, де дефіцит центрального бюджету складає 7 мільярдів. Запам'ятайте цю другу цифру.

У 2004 році щоденно, щодобово, щосекунди вільних коштів центрального бюджету було від 14 до 17 мільярдів. Коштів на залишках. Я вас запитую, так усе-таки 7 мільярдів дефіциту чи 14 мільярдів залишку? Скажіть, будь ласка, в нас зайві гроші чи в нас їх дефіцит?

А тому, що є 114 тисяч рахунків, у нас завжди буде дефіцит. Завжди. Розмазати ці гроші по 114 тисячах рахунків, і ви обов'язково вийдете на проблему управління в галузі державних фінансів. Відкинули цю тему, пішли далі.

Одне робоче місце в Україні створюється за 15 місяців. 5 мільйонів покинули Україну, чекають, поки новітня влада виконає свою клятву, яку вона давала на Майдані – 5 мільйонів робочих місць за 5 років.

Одна бізнес-структура з робочими місцями від 3 до 10 у цій країні створюється за 16 місяців. Це проблема грошей, друзі? Це проблема фінансів? Чи це проблема управління, яка виходить на абсолютно бідну людину? Напряму виходить на бідну людину.

А ми маємо по селах безробіття більше 50%. Скрите, загальне легітимне і нелегітимне по Україні – більше 20%. При чому 50% безробітних – це молодь і жінки. Одне робоче місце для жінки створюється в цій країні 26 місяців.

Якщо ви представники влади, я звертаюся до вас: ви приймаєте ці правила гри, ви збираєтеся перед своїми виборцями гарантувати, що в них буде зайнятість? Ні, друзі, цього не вийде. Ваше слово розійдеться з вашим ділом, тому що ви не змінюєте систему управління.

Можемо йти далі. Хіба ми не є свідками того, як криміналізується українська влада? В деяких обласних радах представлені дві-три родини, які керують усією областю, які повторюють те, що було 14 років в Україні. І ми добре усвідомлюємо, що кланова залежність зайшла вже не тільки до центрального керівництва України, а вона вже торкнулася регіонів. І в ряді областей ця проблема є сьогодні відчутною, яка впливає на формування виконавчої гілки влади, будь-якої іншої гілки влади тощо. Хіба це не є система управління, друзі, хіба це нас не стосується питання?

30% місцевих бюджетів формується на місці. 70% формується за рахунок центрального бюджету. В тій чи іншій формі. Ми з вами стали свідками абсурдної фіскальної моделі. Спочатку 90% усіх оборотів по фіскальних операціях передати на Київ, а потім із Києва один дядько направить їх по регіонах. І з кожним днем ми починаємо бачити цинізм цієї моделі. Ми розуміємо, що вона вже далеко не в десятку попадає – вона в молоко цілить.

Я даю, друзі, вам такі речі тільки для того, щоб у вас виникло запитання: невже ми з цим збираємося працювати далі? Ми отримаємо повне фіаско, якщо ми залишимо цей механізм системи фінансування чи управління, який сьогодні існує. Тому, дорогі друзі, проблема номер один сьогодні – це концентрація повноважень і ресурсів у центрі і повний дефіцит на місцях.

Як із неї можна вийти? На мій погляд сьогодні в дискусії змішуються три поняття. Хтось каже, та дайте фінанси, і ми вже розберемося. Зрозумійте одне. Та система управління, яка сьогодні є, вона ніколи не буде мати достатньо грошей. Тому ми кажемо, друзі, нова концепція фінансування повинна піти під зміни. Тоді буде логіка. Якщо вона піде під стару систему чи стару систему освіти, медицини, органів виконавчої влади, у нас ніколи грошей не вистачить на цю систему.

Тоді виникає питання, а яку логіку треба запропонувати, щоб ми поєднали ці застереження, які лунали з цієї трибуни. Абсолютно правильно відносно того, якщо реформа фінансуванням не забезпечена, боронь Боже, щоб її хтось починав. Відклали в пам'ять.

Якщо повноваження не будуть передані, нема сенсу починати цю реформу. Відклали в пам'ять.

Але є й третя величина. Якщо ми не визначимося, що то за первинна структура, навколо якої буде танцювати вся ця система, хто буде творити це соло, на якому рівні, де місце громади в цьому букеті взаємозв'язків – не варто також починати реформу. І кожен, хто виступає з цими трьома акцентами, абсолютно справедливий мають зауваження. Ключова теза, яка сьогодні звучить, друзі, – всі ці три речі може об'єднати реформа управління, яка в собі несе три начала.

Перша частина. Нам потрібна територіальна реформа, яка б концентрувала структури, для того щоб вони отримали фінанси достатні, які забезпечить місцеве самоуправління. Це теза перша. Але цього замало.

Ми повинні проводити адміністративну реформу. Чому? Тому що ми хочемо реформувати повноваження. Знімати з вищого рівня до рівня громади. Для цього потрібна адміністративна реформа, зміни до відповідних законів. Нам треба побудувати цю логіку. Для всіх.

Тоді, коли територіальна, адміністративна реформи починають працювати в унісон, виникає третє питання: бюджетна реформа, фінансова реформа, яка б привела базу і нормативи до рівня громади. Тоді зв'язуються всі три пункти.

Тому, шановні друзі, я чув багато висловів – розумних, раціональних, правильних. Я мало чув виступів, які пробують усю цю воду, яка розтеклася по паркету, зібрати до купи. Я переконаний, шановна громадо, для цього залу не повинно існувати питання, так робити реформу управління чи не робити. Робити треба. Питання не про розподіл влади, друзі, йде. Питання про гармонізацію системи управління. Реформу треба робити. І це повинно бути змістом нашого зібрання, його рішень і резолюцій. Але абсолютно уважно віднестися й до тих пропозицій, які говорили. Яка фінансова готовність, яка правова готовність, з якого моменту це треба робити?

Я знову не хочу коментувати політичні речі, які стосуються виборів, але є явний конфлікт, річ, яка вирує у залі. Де з одної сторони політики говорять, не треба пропорційної системи, тому що при пропорційній системі виграв партійна сила. Зверху до низу, до громади. Громада каже, почекайте зупиніть. Але це ті речі, які також треба мати на увазі, коли ми потім будемо вирішувати тему №3207 і тих змін, які туди потрібно внести в частині, що стосуються визначення такої категорії як населені пункти, про що вже багато говорили і сьогодні також, до речі, про це говорилося. Чи про речі, які стосуються розподілу повноважень, де багато критики. Чи, можливо, якісь там інші є. Але віднестися серйозно до цього питання і законодавчо закріпити ту норму, яка б відіграла дух і відчуття цієї високої громади.

І тому після таких обставин, друзі, після такого бачення основ реформи управління я переконаний, що ми повинні братися за неї, формувати відповідні інституції, давати розробки тих чи інших напрямків, їх реформувати, брати час відповідний, який треба відвести для цієї реформи. Але я переконаний, шановні друзі, в одному. Стояти нам неможливо. Нам не вибачать люди.

Якщо такої ради однієї мало для того, щоб зрозуміти філософію реформи, давайте домовимося про те, що ці ради ми проведемо в областях, проведемо дискусії, почуємо одне одного.

Тільки прошу вас, мої дорогі, не стояти на місці. Тільки тоді буде простою людиною зрозуміла логіка поведінки влади. Це не мій виступ, це просто коротка вступна частина. І поки я ще не використав свій час до кінця, я хотів би сказати декілька формальних речей і до президії, і до зібрання.

Перед нами стоїть унікальна задача – змінити життя великої української громади і тих місцевих громад, які ви представляєте.

Від нас чекають рішучих кроків і ми не маємо часу відкладати реформи. Виборці підтримали програму змін – мій План дій. Взяті перед ними зобов'язання будуть виконані. Я

переконалий, що ідеали Помаранчевої революції, ідеали Майдану будуть всіма нами втілені. Ми зробимо це заради української нації, заради її майбутнього.

До влади прийшла нова команда. Минають її перші 100 днів. Ми вже можемо продемонструвати те, що можна говорити з точки зору зробленого: що нам вдалося, і можемо прийняти на критику те, що не вдалося, але хотів би на деяких речах зупинитися. Незалежними від влади стали засоби масової інформації. Вперше за багато років чиновник не диктує – про що писати, що показувати. Попереду нас чекає велика робота з утвердження високих стандартів для самої журналістики, подолання монополізму в телебаченні. Але вже зрозуміло – свобода слова і незалежність ЗМІ стають реальністю.

Ми утверджуємо правосуддя. І перед вами, шановні друзі, і перед усією громадою я хочу сказати: перед судом постануть усі, хто вбивав журналістів і політиків, хто вів країну до розколу, фальсифікував результати виборів, хто заплямував себе розкраданням держави і корупцією. Сваюля чиновника більше ніколи не стане нормою життя у цій країні.

Ми повернули державний бюджет обличчям до людей. Більше 80% коштів держбюджету – це кошти, які йдуть на споживання самої злиденної частини нації. Я дивлюся, як «хльостко» сьогодні хтось із політиків чи економістів окреслює бюджет як «бюджет споживання». Для мене особисто він – бюджет розвитку, соціального розвитку країни. Я пригадую, як рік тому у стінах Верховної Ради ми вели дискусію: «Так все-таки, 237 гривень мінімальної зарплати, чи 205 гривень, як вирішив тоді уряд?» Як парадоксально перемогла ідея: «205 гривень – краще». Так от візьміть точку 205 грн.: із січня минулого року і коли ми сьогодні з вами говоримо 232 – це планка, яка була піднята за буквально 3-4 останні місяці. І коли ми сьогодні в Україні мінімальну пенсію з 284 грн. з усіма надбавками, які до цього були прийняті, автоматично включили до пенсії, прийняли і забезпечили її ріст до 332 грн., ми говоримо: це та політика, яка є, знаєте, хоч частковим прощенням того, що роками влада не доходила до самої бідної категорії громадян України – пенсіонерів, які не могли чекати, які вмирили тисячами і мільйонами. Я переконалий, що ми встигли «добігти» до певної частини пенсіонерів України. Це був наш моральний обов'язок, перш за все.

Ми говоримо сьогодні про мінімальну зарплату. З 262 гривень, пригадуєте, на перше вересня вона ще була 205 грн., вийшли на 332 грн. Це нормальна динаміка, друзі. Коли ми говоримо про бюджетника, який, можливо, через вісім місяців наблизиться до промислової зарплати? Хіба це не ціль, яка лунала 14 років у парламенті України? Зарплату учителя, медика зрівняємо з середньою зарплатою промисловця. Чи це не задача соціалістів була, комуністів? Так ми її робимо, друзі. Якщо за цей рік на 57% зарплата бюджетників піднімається? Це хіба ті речі, які не можуть знайти розуміння? Соціальні ініціативи на грані серйозних ризиків. Коли у першому кварталі виростають на 25% доходи населення, то проти цього хтось виступає? Та, начебто, ні. Коли ми говоримо про те, що одинока мама грошову допомогу починає отримувати у 4,1 рази більшу? Збільшилась допомога дітям-інвалідам у 4,5 рази, дітям-сиротам у 5,2 рази.

Все, що було сказане на Майдані, на мій погляд, виконується. Я не кажу, що це легке виконання для влади! В Україні отримана перша перемога над бідністю – тим, що завжди принижувало націю.

У березні перші українські військові повернулись на Батьківщину з Іраку. Ми це говорили під час виборів. До кінця року всі наші солдати будуть вдома. Військова служба наших хлопців скорочена до 12 місяців. Ми про це говорили.

Я переконалий, друзі, що всі ви бачите, як змінилося ставлення до нашої країни у світі. Як Глава держави, я прагну перетворити зацікавленість Україною у світі, яка вже сформована, у стабільний інтерес. Нам треба представляти нову державну політику України. Кожен мій візит направлений на це. Перш за все, до наших стратегічних партнерів. Я переконалий, що світ повинен відкрити нову Україну. Це все оплачується, шановні друзі, новими високими стандартами для нації. Переконалий, на наших очах скорочується відстань між нашою країною і Євросоюзом. З'явилися реальні можливості гарантувати свою безпеку, об'єднавши

зусилля з європейськими сусідами. Вперше за багато років про Україну говорять як про лідера цілого регіону від Варшави до Тбілісі. Я хочу, щоб Україна була ініціативною у цьому регіоні, щоб вона приймала міжнародні виклики, щоб вона формувала міжнародні або регіональні ініціативи. Не може Україна миритися з тим, що під боком багато років жевріє така гаряча точка як Придністров'я. Це мільярди коштів, які вибираються з кишені бідної людини. Ось що для нас Придністров'я. Але це не тільки фінанси. Подивіться на лінію кордону по Придністров'ю, подивіться на митницю. Ми давно запитували, хто представляє там українську державу. Та давайте не забувати, що по той бік кордону два збройних заводи. Куди та зброя йде? Через який кордон? Чи не наших дітей убивають тією зброєю? Це питання, друзі, які, на мій погляд, повинні лежати на плечах України. Вона повинна їх у міжнародному плані ініціювати. Кого влаштовує роками невирішене питання по острову Зміїний? По делімітації кордону на Чорному морі, шельфу? Ми говоримо, що ми бідна країна? Там десятки мільярдів газового конденсату! Десятки років не розробляється, тільки через те, що не вистачає політичної волі. І ми шукаємо правду у Гаазькому суді, щоб він розсудив дві нації? Мій План дій якраз і передбачає, що Україна повинна бути регіональним лідером як мінімум.

Нинішня весна – час великих надій. Вони цілком реальні. Є хороший початок у влади за останні три місяці. Проте, треба йти далі. Перед нами нові виклики і ми маємо гідно на них відповісти.

Нинішні бюджетні можливості для подальшого розширення соціальних програм – я думаю, ви будете з цим усі згодні – практично вичерпані. Сьогодні загальна сума пенсійних виплат складає 16% ВВП. Це – світовий рекорд. У сукупному доході громадян частка соціальних виплат і допомог вже перевищила частку заробітної плати.

Ми входимо у зону макроекономічних ризиків. Про це нам нагадує зростання інфляції у першому кварталі – 4,2% – та уповільнення у першому кварталі економічного зростання. Сподіваюся, що Кабінет Міністрів це добре усвідомлює і готовий запропонувати правильні рішення та ефективні дії у цьому напрямку.

Шановні учасники і гості зборів!

Настав час думати не просто про переділ економічного пирога, а про його реальне збільшення. Тільки забезпечивши економічне зростання, ми зможемо захистити соціальні і економічні права українців, досягти європейської якості життя. Тільки так ми зможемо виправдати високі сподівання українців.

Нам потрібні механізми, здатні підтримувати ріст економіки. Ключовий серед них – ефективна влада.

Прийшов час для вирішення одного з найвідповідальніших завдань, передбачених моїм Планом дій. Ми вступаємо в процес реформування системи державного управління. Ми створимо владу, здатну захистити національні інтереси і гарантувати права громадян.

Для створення такої влади вже розпочата адміністративна реформа. Формується ефективна модель виконавчої влади. Мною підписаний ряд Указів, що визначають нову роль міністерств, підвищують відповідальність міністрів. На черзі – нові кроки з дерегуляції, підвищення якості послуг, що надаються державою, удосконалення державної служби.

Проте українська історія, так само, як і весь європейський досвід, свідчать – самих лише змін на вищих щаблях влади замало. Ініціативи «згори» мають бути доповнені ініціативою «знизу».

Щоб принципово оновити владу нам треба змінити не лише персоналії, а й саму її філософію. Нам треба наблизити владу до людини. Це в наших силах, для цього треба зміцнити громаду, дати якнайбільше прав туди, де людина зустрічається з державою у повсякденному житті. Це основна філософія тези, яка пропонується як реформа управління.

Нам потрібна міцна вісь всієї влади: ЛЮДИНА-ГРОМАДА-ДЕРЖАВА. Прочитайте історію. Звідси, менше, ніж за п'ять кілометрів, на березі Дніпра стоїть знак Магдебурзького права, з

якого почалося українське самоврядування. Воно сотні літ забезпечувало відродження і розквіт українських міст. У місцевому самоврядуванні – наші історичні корені, наша європейська ідентичність. Настав час дати йому нове дихання.

У своєму нинішньому вигляді ми успадкували самоврядування від „світлого минулого”. Тоді воно прикривало жорстку партійну централізацію. В останні роки – клановість і безвідповідальність. Безправна громада – причина багатьох проблем, які стали на перешкоді нашому розвитку.

Перша ключова проблема – це проблема бідності.

Ми живемо у країні, де зарплата і пенсія залишаються одними з найнижчих у Європі. Високим є рівень безробіття. На одне робоче місце претендують десятки людей. Щоб прогодувати родину, мільйони наших співвітчизників змушені виїхати на заробітки за кордон.

Бідність принижує людську гідність мільйонів українців. Вона є причиною багатьох соціальних хвороб, які загрожують нашому майбутньому.

Ми можемо подолати бідність лише звільнивши підприємницьку енергію громадян, створивши нові точки економічного росту, заохочуючи малий і середній бізнес. Ці питання не може вирішити лише центральна влада. Її зусилля має підтримати сама громада, якій треба дати простір для ініціативи.

Сильна громада – це середовище для підприємництва і бар’єр для соціальної бідності.

Друга проблема – порушення прав громадян через диспропорції у економічному розвитку регіонів.

У 2001 році розрив між областями з найбільшим і найменшим ВВП на душу населення становив 2,3 рази. У минулому році розрив становив майже 3 рази. І це без урахування Києва. Якщо порівняти зі столицею, то різниця зростає з 6 до 6,5 разів. Таких економічних розривів, як в Україні, немає більше ніде у Європі.

Сухі цифри диспропорцій мають жорстокий людський вимір. Вони показують, наскільки різняться шанси людей з різних регіонів знайти добре оплачувану роботу, прогодувати родину, отримати доступ до соціальних благ. На практиці виходить, що достаток і людська гідність людини залежать не від її розуму і рук, а від того, де вона живе. Це не є справедливість.

Диспропорції існують і в середині регіонів. В кожній області є 2-3 так звані депресивні території. Кілька сотень міст і селищ живуть практично за рахунок одного містоутворюючого підприємства. Чим це загрожує – кожен може побачити в шахтарських посольках Донбасу. Працює підприємство – місто живе. Зупинилось підприємство – місто вмирає. Біда приходиться на тисячі родин. Це не є справедливим.

Подолання цих диспропорцій – це стратегічне завдання, від якого залежить майбутнє всієї країни. Без ефективного самоврядування, без економічної ініціативи місцевих громад його не вирішити. Нам треба створювати систему влади, державних органів і органів місцевого самоврядування, які спільними зусиллями зможуть вирівняти економіку регіонів, гарантувати рівні можливості кожному, незалежно від місця проживання.

Третя проблема – низька якість послуг, які людина отримує від держави.

З року в рік фінансування послуг у сфері освіти, культури, охорони здоров’я все більшою мірою залежить від дотацій і трансфертів з центру. Тобто від чиновників у Києві, в областях і районах. Друзі, це не є справедливість.

Територіальні громади, місцеві ради не мають ні важелів, ні стимулів для розвитку регіональної економіки.

За існуючих правил гри частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті з року в рік зменшується. Якщо в минулому році частка місцевих бюджетів без трансфертів становила біля 30%, то в нинішньому – 25%.

За рахунок місцевих податків та зборів бюджети формуються лише на 5-7%. Місцеві кошториси стали відомостями на виплату зарплати. Вона складає у них 80-85%. На місцевому рівні, де людина переважно і має одержувати від держави послуги, у бюджетах нічого немає для розвитку. Звідси розбиті і темні вулиці, обшарпані школи, лікарні, куди треба приходити зі своїми ліками.

Вихід один – децентралізація влади, розвиток економічної ініціативи на місцях, зміна податкової і бюджетної політики на користь місцевих громад. І тут ми говоримо про реформу управління.

Ми маємо приклад наших європейських сусідів, які дали самостійність місцевим громадам. Я бачив ці громади у Чехії, у Словаччині, в Угорщині, Польщі. Я бачив те здивування влади, яке вона отримала після вивільнення енергії громад. Ви на власні очі бачили, як за останні роки змінилися польські і словацькі вулиці, селища чи міста. Переконалий – якщо розв'язати руки українському місцевому самоврядуванню, і Україна через рік-два стане такою.

Четверта проблема – занепад села. Сільська громада фактично позбавлена свого самоврядування.

У 9 з 10 сільських рад кошторису ледве вистачає на зарплату голови і секретаря. 9 із 10 сільрад! Це не є справедливим. Більшість селян позбавлені доступу до мінімальних соціальних благ. Для району і області, куди житель села змушений звертатися, його проблеми – лише зайвий клопіт.

Ми хочемо, щоб селянин став хазяїном, здатним нагодувати Україну. Проте сьогодні фермера не чують у власному селі. Та й чим громада може допомогти йому? Землею поза межами сільського населеного пункту місцеве самоврядування взагалі не розпоряджається. Всі питання вирішує чиновник у районі. Це не є справедливим.

Якщо такий стан справ не буде докорінно змінений, деградацію сільських громад нам не зупинити. Ми не просто змушені будемо їсти імпортований хліб. Ми ризикуємо втратити унікальний пласт української культури, а разом з ним – свої корені і свою українську ідентичність. І тому коли ми говоримо про реформу управління, можливо, фундаментальним правилом цієї формули є таке: від реформи управління не повинно постраждати жодне українське село. Жодне. Тоді не треба проводити ту реформу! І доки ми не отримаємо аргументів у захист цього пункту, я буду першим, хто буде стояти на цих «окопах» і боронити від такої реформи. Я ще раз підкреслюю, у даному випадку це серце моє говорить, українське село – це суть української нації. Українське село – це суть української ідентичності. І ніяка реформа ніколи не може ставити свою ціль або не буде варта, якщо внаслідок її за діяння ми втратимо хоч одне українське село. Такого не буде, друзі. Я це вам говорю для того, щоб ви не боялися йти на реформу. Ми зробимо імунітет для українського села у цьому сенсі.

Нація, яка дбає про своє майбутнє, повинна підтримати сільську громаду, дати їй економічні важелі і фінансові ресурси.

П'ята проблема – відчуження влади від людини.

Про неї нагадує стрімке зростання кількості звернень до Президента. Я щодня отримую 1 600 листів громадян. За останні два місяці 2,3% української нації написали листи Президенту! За останні два місяці! Хіба це не проблема управління, друзі? Уперше за останні три місяці скарги на систему влади перевищили кількість листів, пов'язаних з соціальними і гуманітарними проблемами. Люди почули, що можна захистити свої права і почали писати. Люди не можуть на місці вирішити свої питання, добитися дотримання своїх прав. І дуже часто причина тільки одна – байдужість чиновника, міліціонера, лікаря. Посадовцю не цікаві

проблеми людини, бо він жодним чином від неї не залежать. Він залежать від начальників у районі, області чи Києві і служать їм, а не людям.

Принцип відповідальності влади перед громадянином деформується вже при першому їх контакті. Останні соціологічні опитування свідчать – 51,5% громадян вважають, що у діяльності місцевих органів влади не відбулося жодних змін. Відчуження влади перетворює людей на скаржників і прохачів. Вихід один – віддати владу громаді. Це буде справедливим.

Шановні друзі!

Щоб вирішити названі і багато неназваних проблем потрібно змінити формулу відносин місцевого самоврядування з державною владою.

Україна ратифікувала Європейську Хартію місцевого самоврядування. Тепер уже в нашому законодавстві воно визначається як право і спроможність обраних громадою представників здійснювати регулювання і управління суттєвою частиною державних справ в інтересах місцевого населення.

У цій формулі є два важливих постулати.

По-перше, держава не лише гарантує право місцевої громади вирішувати державні справи на місцях, але й дає їй реальну спроможність здійснювати ці повноваження.

По-друге, визнається, що місцеве самоврядування здійснюється в інтересах місцевого населення. Не держави, не обласної чи районної адміністрації, а саме конкретних громадян, які проживають на конкретній території.

Європейська Хартія підтверджує правоту Михайла Драгоманова, який твердив: «Централізм – це зілля, яке треба виривати з корінням...При централізмі всі політичні перевороти лише змінювали самодержавство королів самодержавством парламентської більшості».

І наш власний, і європейський досвід визначають зміст реформи місцевого самоврядування. У цьому – ключ до всієї політичної реформи у державі.

Ми готові підтримати громаду у всіх сферах її життя, дати їй широкі повноваження, розширити можливості. Перед Урядом мною поставлені завдання з підготовки і здійснення судової, бюджетної, податкової, пенсійної, житлово-комунальної реформ, реформ у сферах освіти і охорони здоров'я. Розвиток місцевого самоврядування має стати пріоритетом у загальному пакеті.

Вже зараз можна виділити головні напрями наших подальших дій. Ви, шановні учасники зборів, називали їх.

Як Президент, я готовий разом з вами реалізувати необхідні кроки. Прошу розглядати цю частину мого виступу як прямі доручення Уряду, держадміністраціям, міністерствам, всім, хто буде працювати над здійсненням реформи. Сподіваюся, що у цій роботі виконавча влада буде підтримана Верховною Радою України.

Перше.

Має бути знайдений баланс прав і обов'язків між органами державної влади і місцевого самоврядування. Їх повноваження треба перерозподілити і розмежувати.

Хочу підкреслити, надання державних і громадських послуг у якнайбільшій мірі повинне бути передане до громад. Державні органи мають припинити управляти там, де це може зробити громада.

Має бути сформоване партнерство державної влади і місцевого самоврядування.

Друге.

Громада повинна отримати спроможність здійснювати державне управління на своїй території. Для цього їй потрібно не лише створити свої виконавчі органи. Громада повинна стати фінансово спроможною.

Місцеві громади мають отримати достатні джерела фінансових надходжень. Село, селище, місто при формуванні свого бюджету повинні залежати лише від закону, нормативів і власної економічної ініціативи, а не від волі чиновників різного рівня.

Має бути розширена податкова база для формування місцевих бюджетів. Для сталого розвитку територіальних громад вкрай важливо, щоб значна частина їх бюджету формувалась за рахунок власних податкових надходжень.

Третє.

Самоврядування має стати ефективним і відповідальним. Громадянин має знати свої права та обов'язки у громаді. Всі дії органів місцевого самоврядування мають бути прозорими. Їх завдання - всіма способами заохочувати людину до особистої участі у вирішенні місцевих проблем.

Кожен громадянин повинен знати: у справах громади його голос – вирішальний.

Четверте.

Потрібно невідкладно створити ефективну систему управління і координації усього комплексу реформ системи влади – адміністративної, територіальної, реформи місцевого самоврядування. Для цього має бути створений єдиний орган – Національна рада з питань місцевого самоврядування та регіонального розвитку. У ній я бачу центр мобілізації інтелекту, генерації ідей та підтримки ініціатив знизу. Такий Указ сьогодні з цього приводу я підписав.

П'яте.

Від Національної Ради, від Уряду, від Верховної Ради я чекаю продуманих документів, які сформуєть цілісний план реформи, її «дорожню карту».

Реформу робити треба. Обставини і час можна обговорювати, щоб мінімізувати ризики і прийняти правильні рішення. Але часу для обговорення, шановні друзі, колеги, побратими, у нас небагато.

Шосте. І, можливо, головне.

Реформа повинна початися широким загальнонаціональним діалогом. Кожній людині треба пояснити її інтерес у реформі і здобути її підтримку. Нам треба сформувати підтримку змін у всьому суспільстві. Тому я звертаюся до лідерів фракцій, лідерів партій, до різних гілок влади: ми повинні себе знайти у цій реформі. Ми повинні одне одного почути. Якщо ми істинно служимо нації, ми повинні дати відповідь на надзвичайно важливе і складне питання – проведення реформи управління.

Шановні друзі!

Кожна реформа є ризиком. Реформа влади, що зачіпає основи життя державного організму, є подвійним ризиком. Але у нас є колосальний ресурс, який дозволяє нам бути впевненими в успіху.

Цей ресурс – воля громадян України, які хочуть назавжди покінчити з минулим.

Українська нація вже продемонструвала свою зрілість. У мене немає сумнівів, що українці хочуть і можуть самі організовувати своє життя, своїми руками будувати своє майбутнє.

Щоб стати нацією вільних людей, ми станемо нацією сильних громад. Сильна громада – це сильна держава, сильна Україна.

Слава Україні, слава Господу Богу і слава вам усім.

Дякую за увагу.

м.Київ, 26 квітня, 2005 року.

